

ніяк не сприяє зміцненню Співтовариства. Яке рішення вибере ЄС, поки невідомо, але з упевненістю можна сказати, що країни Європейського Союзу вийшли з кризи зовсім не такими, якими входили в неї. Уже зараз можна стверджувати, що поки проблема підтримки стабільності грошово-кредитної системи в масштабі всього Союзу не знайде свого ефективного й адекватного рішення, інтеграційний процес зупинятиметься як стосовно поглиблення інтеграції, так і щодо географічних рамок.

Джерела та література

1. Кондратов Д. Последствия европейского долгового кризиса и перспективы зоны евро / Д. Кондратов // Мировая экономика и международные отношения. – 2012. – № 10. – С. 52–61.
2. Педь В. Антикризисні заходи: досвід країн ЄС / В. Педь // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 9. – С. 16–22.
3. Чужиков В. Антикризисний бюджетний менеджмент в ЄС / В. Чужиков // Економіка України. – 2012. – № 1. – С. 69–78.
4. Кондратов Д. Финансовая система Евросоюза: испытание кризисом / Д. Кондратов // Современная Европа. – 2011. – № 1. – С. 82–94.
5. Аналитический портал «Мировая экономика» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.e-report.ru>

Коваль Галина, Антоняк Катерина. Денежно-кредитная система Европейского Союза в период кризиса. Рассмотрены современные тенденции экономического развития Европейского Союза под влиянием экономического кризиса. Проанализированы монетарная политика, механизмы макроэкономической стабилизации, динамика ВВП стран Евросоюза, оценено и определено состояние его финансовой системы, особое внимание уделено исследованию макроэкономической ситуации стран Еврозоны. Оценена роль стран PIISG (Португалии, Италии, Ирландии, Греции, Испании) в обострении кризисных процессов в Еврозоне и общем рынке ЕС в целом. Определена система антикризисных мер и методы управления финансовым кризисом, которые применяются странами ЕС в условиях глобального финансового кризиса. Рассмотрены последствия глобального экономического кризиса для стран ЕС и спрогнозирована краткосрочная экономическая ситуация для стран еврозоны.

Ключевые слова: Европейский Союз, Еврозона, мировой финансовый кризис, монетарная политика, антикризисные меры.

Koval' Galyna, Antonyak Kateryna. European Monetary and Credit System During the Financial Crisis. The modern trends of economic development of the European Union under the influence of the economic crisis are considered. The monetary policy, macroeconomic stabilisation mechanisms, dynamics of EU GDP is analysed, state of the financial system is evaluated and determined, special attention is paid to research of the macroeconomic situation in the eurozone. The role of the countries of PIISG (Portugal, Italy, Ireland, Greece, Spain) in an aggravation of crisis processes in the Eurozone and the Common market of EU as a whole is estimated. System of anti-crisis measures which are used in the countries of EU during world financial crisis is given. The consequences of global economic crisis for the countries of EU are considered and short-term economic situation for the countries of eurozone is prognosticated.

Key words: European Union, Eurozone, world financial crisis, monetary policy, anti-crisis measures.

Стаття надійшла до редколегії
26.03.2013 р.

УДК 339.92 (477)

Олена Зелінська

Європейські угруповання з територіального співробітництва як новий оптимальний механізм міжтериторіальної та транскордонної політики в Європі

У статті розглянуто можливі інституційні стимули, такі як «контрактualізація» співробітництва між Європейською комісією та ЄУТС. Проаналізовано діяльність Європейських угруповань із територіального співробітництва як нового динамічного інструменту регіональної політики та європейської інтеграції, а також

інституційно-організаційного інструменту управління міжтериторіальним співробітництвом. Окреслено європейський досвід реалізації потенційних проектів нової форми транскордонного співробітництва – угруповань із територіального співробітництва, а також виявлено переваги участі прикордонних регіонів у такій формі міжтериторіального транскордонного співробітництва. Охарактеризовано оптимальні засади та механізми європейської територіальної співпраці в рамках ЄУТС.

Ключові слова: «контрактуалізація», транскордонне співробітництво, Європейські угруповання з територіального співробітництва, Регламент №1082/2006 щодо Європейських угруповань із територіального співробітництва.

Постановка наукової проблеми та її значення. Європейське Співтовариство стає одним з інтеграційних об'єднань, де його регіони чітко долають економічні, соціальні та екологічні проблеми, незважаючи на існування традиційних інституційних кордонів. Територіальна згуртованість є новим стратегічним завданням ЄС відповідно до положень Лісабонського договору.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Вивченням проблем функціонування нових форм транскордонного співробітництва, зокрема європейських угруповань із територіального співробітництва, в Україні займаються такі вчені, як О. П. Демедюк, О. П. Жук, Д. Корбут, Є. Е. Матвеев, Н. А. Мікула, та ін. Однак недостатнім наразі є вивчення досвіду й нових можливостей функціонування таких угруповань у провідних європейських країнах.

Мета статті – виявлення особливостей функціонування Європейських угруповань територіального співробітництва в країнах – членах ЄС, а також переваг участі регіонів і транскордонних об'єднань у Європейських угрупованнях із територіального співробітництва. Адже після ратифікації Україною Протоколу № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС) це безпосередньо надає нових можливостей для України брати участь у новому механізмі партнерства.

Європейські угруповання з територіального співробітництва (ЄУТС) – це новий правовий інструмент, запроваджений Постановою ЄС №1082/2006. Цей документ – значна подія в розвитку територіального співробітництва ЄС, оскільки це – перша суттєва спроба оновлення механізму багаторівневого управління транскордонною діяльністю.

Через три роки після його прийняття в країнах Західної Європи створено сім ЄУТС та ще декілька нових перебувають на стадії створення. Незважаючи на їх ранній розвиток, ці нові форми міжтериторіальної співпраці генерують нові механізми покращення динаміки й реконструкції транскордонної співпраці та партнерства, а також розширюють географію міждержавного співробітництва.

Європейські угруповання є новими «контрактами» й механізмами управління транскордонною діяльністю на різних рівнях, що, зі свого боку, стають локомотивами поглиблення глокалізації та інтеграції в Європі.

Інтеграційні процеси в ЄС просуваються завдяки розвитку механізмів міжрегіональної співпраці, у тому числі транскордонної. Вони все частіше стають актуальнішими, оскільки сухопутні й морські кордони ЄС розширюються після кожного його розширення. Економічні, соціальні та екологічні проблеми в Європі вимагають спільної політики. Щоб розв'язати ці проблеми, запроваджено Європейські угруповання з територіального співробітництва як єдиний правовий інструмент стабільного міжтериторіального співробітництва.

Концепцію створення Європейських угруповань із територіальної співпраці започатковано з прийняттям Радою Європи та Європарламентом Постанови № 1082, від 5 липня 2006 р. щодо Європейських угруповань із територіального співробітництва. На відміну від попередніх успішно функціонуючих форм транскордонної співпраці (таких, як єврорегіони та робочі співдружності), ЄУТС представляють нову форму багаторівневого управління, де члени ЄУТС реалізують співробітництво на всіх трьох рівнях регіональної політики (транскордонному, транснаціональному та міжрегіональному рівнях) [12]. Членами такого угруповання можуть бути управлінські органи держав – членів ЄС, громадські установи та організації, юридичні й фізичні особи (університети, торгові палати, фонди тощо), які підлягають правилам Директиви Європарламенту та Ради Європи від 31 березня 2004 р. про координацію процедур щодо державних замовлень і контрактів на постачання й громадських контрактів на обслуговування. ЄУТС створені для полегшення реалізації програм і проектів у сфері міжрегіональної політики. Першим Європейським угрупованням транскордонного співробіт-

ництва став створений 28 січня 2008 року Єврометрополь Ліль-Котрійк-Турнай. Це об'єднання охоплює три регіони Франції та Бельгії – Па-де-Кале (Франція), Фландрію та Валлонію (Бельгія). Другим етапом у створенні ЄУТС стало створення в березні 2009 р. ще трьох угруповань – «Піреней – Середземномор'я», «Альпи – Середземномор'я» та Євродістрікту «Страсбург – Ортенау».

Протягом останнього десятиліття європейське міжтериторіальне співробітництво набирає політичної вагомості та потребує оперативного управління, а саме:

1. Запровадження ЄС нової територіально обґрунтованої політики, що діятиме в рамках Лісабонського договору, мета якого – територіальна соціально-економічна згуртованість регіонів;
2. Зміцнення міжтериторіальної співпраці як важливої складової інтеграції в ЄС.

Раніше політика ЄС щодо економічної та соціальної згуртованості регіонів держав – членів ЄС була спрямована на підвищення показників рівнів доходів населення, зайнятості та безробіття. Нині з метою забезпечення політики сталого розвитку ЄС запропонував також урахувувати специфіку природних особливостей, розміщення населення та ступінь взаємозв'язку між ними.

Головними цілями створення ЄУТС є покращення територіального співробітництва в рамках нових функціонуючих макрорегіонів; забезпечення територіальної єдності та згуртованості економічно сильних і слабких регіонів ЄС; фокусування політики відповідно до територіальних форматів [13].

На сьогодні ЄС ініційовано створення таких угруповань у басейнах Середземного, Балтійського морів та річки Дунай. Нові ЄУТС сприятимуть збалансованому розвитку територій ЄС. До потенційних проєктів такої співпраці можна віднести:

- координацію діяльності таких регіонів, як «Великий регіон», «Страсбург–Ортенау»;
- зміцнення взаємозв'язків між міськими та сільськими регіонами, наприклад Західної Фландрії і Єврометрополя Ліль–Котрійк–Турнай, на кшталт, економічного трикутника Лондон–Париж–Брюссель;
- зростання значення Середземноморської дуги, єврорегіонів «Альпи – Середземне море» й «Піреней – Середземне море»;
- забезпечення ресурсами периферійних прикордонних територій єврорегіонів: «Галісії – Північної Португалії», «Дуеру–Дору», «Істра–Гранум», «Амфіктіон», «Карст–Бодви» та ін.

ЄУТС функціонують у різних територіальних форматах, уключаючи, по-перше, великомасштабні єврорегіони («Галісія – Північна Португалія», «Піреней – Середземне море», «Альпи – Середземне море»), загальною площею від 5 до 100 тис. км², із населенням від 5 до понад 15 млн жителів; по-друге, середні за розміром регіони, такі як Єврометрополь «Ліль – Котрійк – Турнай», Західна Фландрія, «Дуеру–Дору», загальною площею від 2 до 10 тис. км², із населенням близько 2 млн осіб; по-третє, невеликі транскордонні об'єднання, наприклад «Карст–Бодва», або «Амфіктіон», площею 53 км², із населенням 2000 осіб [4; 6; 7].

ЄУТС сприяють реалізації тематичних програм ЄС у сферах транспорту, енергетики, наукових досліджень, інновацій, освіти та навчання, охорони довкілля. Так, у рамках деяких угруповань створено іспансько-французький транскордонний госпіталь здоров'я й транскордонну природоохоронну зону – італійсько-австрійський парк «Альпи» [10].

Таблиця 1 ілюструє цілі та напрями горизонтального співробітництва в рамках ЄУТС, які є дещо відмінними від найпоширеніших форм інституційного транскордонного співробітництва.

Мета процесу «контрактуалізації» європейських угруповань із територіального співробітництва та Європейської комісії – досягнення певних цілей, зокрема збільшення якості показників життєвого рівня населення. Прикладом може слугувати жорстке дотримання законодавства ЄС (наприклад директив, постанов, місцевих стратегій тощо), що, зі свого боку, приведе до створення «незагазованих» міст та районів, інтегрованих ринків праці, транскордонних агломерацій або транскордонних природоохоронних територій тощо.

Така «контрактуалізація» може підвищити роль субнаціонального рівня, який виходить за межі прикордонного й транскордонного співробітництва. Ця політика сприятиме макрорегіональній співпраці ЄУТС в рамках наявної законодавчо-нормативної бази ЄС. Цього управлінські органи держав членів ЄС намагаються досягти через делегування частини національних або регіональних програм на виконання управлінським органам ЄУТС. Зокрема, Європейська комісія може подавати комплексний план щодо подальшого розвитку міжтериторіального транскордонного співробітництва в межах діяльності ЄУТС [13].

Таблиця 1

Основні цілі та напрями діяльності Європейських угруповань територіального співробітництва [4–11]

Назва ЄУТС	Дата створення	Країни-учасники	Кількість членів	Площа території (км ²)	Чисельність населення (тис.)	Цілі	Напрями діяльності
1	2	3	4	5	6	7	8
Ліль–Котрійк–Турнай	21/01/08	Бельгія/Франція	14	3,544	2000	<ul style="list-style-type: none"> • Транскордонна єдність; • Спільна розробка проектів 	<ul style="list-style-type: none"> • Транспорт • Екологія міст • Автомобільні дороги
Галісія – Північна Португалія	23/10/08	Іспанія/Португалія	2	50,852	6,817	<ul style="list-style-type: none"> • Економічна й соціальна згуртованість • Стійкий розвиток 	<ul style="list-style-type: none"> • Морський сектор • Конкурентоспроможність • Захист навколишнього середовища • Сталий міський розвиток
Істер–Гранум	12/11/08	Угорщина/Словаччина	85	2000	2000	<ul style="list-style-type: none"> • Регіональний розвиток • Економічна й соціальна згуртованість 	<ul style="list-style-type: none"> • Територіальні програми (проекти) співпраці
Амфіктіон	01/12/08	Франція/Італія/Греція/Кіпр	50	–	–	<ul style="list-style-type: none"> • Територіальне співробітництво • Свобода, демократія, справедливість, безпека й захист навколишнього середовища • Економічна та соціальна згуртованість • Обмін інформацією та знаннями 	<ul style="list-style-type: none"> • Наукова співпраця • Збереження історико-культурної спадщини
Карст–Бодва	11/02/09	Угорщина/Словаччина	3	53	2	<ul style="list-style-type: none"> • Територіальна співпраця • Економічна й соціальна згуртованість • Розвиток інфраструктури 	<ul style="list-style-type: none"> • Конкурентоспроможність (МСП) • Туризм і культурна спадщина • Охорона навколишнього середовища, комунального та сільських районів • Транспорт, водопостачання, енергетичні системи, утилізація комунальних і промислових відходів
Дуеро-Доуру	11/02/09	Іспанія/Португалія	175	8,785	103	<ul style="list-style-type: none"> • Територіальна співпраця • Економічна і соціальна згуртованість 	<ul style="list-style-type: none"> • Громадські роботи • Забезпечення зайнятості, охорони довкілля • Соціальна інфраструктура • Зв'язок • Наукові дослідження, інновації • Туризм, культурна спадщина

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8
Західна Фландрія	25/03/09	Бельгія/ Франція	13	7,808	2,079	<ul style="list-style-type: none"> • Територіальна співпраця • Політичне представництво 	–
Піреней – Середземне море	планується	Іспанія/ Франція	4	109,666	13,550	<ul style="list-style-type: none"> • Територіальна співпраця • Спільні проекти • Економічна і соціальна згуртованість • Стійкий розвиток 	<ul style="list-style-type: none"> • Технологічні інновації, дослідження, навчання • Туризм • Співпраця у сфері юрисдикції
Альпи – Середземне море	планується	Франція/ Італія	5	109,179	16,880	<ul style="list-style-type: none"> • Інституційна координація • Стійкий розвиток 	<ul style="list-style-type: none"> • Транспорт, наукові дослідження, інновації • Охорона навколишнього середовища • Культура, туризм, освіта, навчання
Страсбург–Ортенану	планується	Франція/ ФРН	7	2,176	868	<ul style="list-style-type: none"> • Політичне лобювання • Управління проектами • Стійкий розвиток 	<ul style="list-style-type: none"> • Просторове планування • Модернізація інфраструктури

Одне з таких утворень функціонує й на українському кордоні. Це ЄУТС Унг–Тіса–Тур–Слана (Горнад, Будва, Шинва) (УТТС). Угрупування об'єднує території Угорщини (месье Боршод–Абауй–Земплен, Саболч–Сатмар–Берег, Хайду Біхар), Словаччини (райони Кошице й Прешув) та Румунії (жудеци Сату-Маре й Арад). Планується офіційне членство в об'єднанні й України як члена Ради Європи після прийняття додаткового протоколу № 3 до Мадридської конвенції. До прийняття цього протоколу Закарпатський регіон України бере участь у роботі ЄУТС, але не є офіційним членом і не сплачує членських внесків [1].

Проведено також оцінку досвіду останнього періоду конкурсу Програми прикордонного співробітництва Україна–Угорщина–Словаччина–Румунія Інструменту європейського сусідства і партнерства (ENPI) на 2007–2013 рр., можливостей щодо співробітництва в майбутньому.

Новим напрямом міжрегіонального співробітництва може стати утворення Європейського угруповання з територіального співробітництва міст Ніредьгаза–Берегово–Сату-Маре у сфері агробізнесу та туризму. Тому українські прикордонні регіони, зокрема Закарпатський, з уведенням нового інституційно-організаційного інструменту управління міжтериторіальним співробітництвом може використати ці переваги для вдосконалення механізму співпраці зі своїми сусідніми прикордонними регіонами в межах діяльності Карпатського євро регіону.

Висновки й перспективи подальшого дослідження. Отже, за весь період успішного розвитку транскордонного співробітництва в Європі, утворення Європейських угруповань із територіального співробітництва стало першою спробою Європейської комісії створити інституційну базу для механізму реалізації територіального співробітництва не тільки в програмний період 2007–2013 рр., а й також у наступних програмних періодах співробітництва. Так, наприклад, деякі євро регіони в країнах Західної Європи вже розпочали створення на своїй базі ЄУТС. Такою новою можливістю співпраці могли б насамперед скористатися євро регіони за участю українських прикордонних регіонів. Зокрема, євро регіон «Карпати» може долучитися до вдосконалення своїх інституційних механізмів транскордонної співпраці. Адже важливим кроком зовнішньополітичної діяльності України стала ратифікація в травні 2012 р. Верховною Радою України Протоколу № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань євро регіонального співробітництва (ОЕС), учиненого в м. Утрехті 16 листопада 2009 р.

Джерела та література

1. Жук О. Європейські угруповання територіального співробітництва (СУТС) / О. Жук // Розвиток нових форм транскордонного співробітництва : матеріали Круглого столу (28 квіт. 2009 р.) / відп. ред. Н. А. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2009. – С. 4–5.
2. Рекомендації щодо впровадження нових форм транскордонного співробітництва / кол. авторів за ред. д-ра екон. наук, проф. Н. А. Мікули ; НАН України, Ін-т регіональних дослідж. – Львів : [б. в.], 2010. – 150 с.
3. Мікула Н. Розвиток нових форм транскордонного співробітництва / Н. Мікула, Є. Матвеев // Економіст. – 2011. – № 5. – С. 20–23.
4. EGTCs' (draft) Conventions Eurometropole Lille-Kortrijk-Tournai [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.lillemetropole.fr>
5. EGTCs' (draft) Conventions Ister-Granum EGTC Limited [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.istergranum.hu>
6. EGTCs' (draft) Conventions Amphicityony [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.amphicityony.gr>
7. EGTCs' (draft) Conventions Duero-Douro [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.duero-douro.com>
8. EGTCs' (draft) Conventions West-Flanderen [Electronic resource] / Flandre-Dunquerque-Côte d'Opale / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.cud.fr>
9. Euroregion Pyrenees-Mediterranean [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.euregio.eu>
10. Euroregion Alps-Mediterranean [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.euroregion-alpes-mediterranee.eu>
11. Eurodistrict Strasbourg-Ortenau [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : <http://www.eurodistrict.eu>
12. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) [Electronic resource] / European Union Official Website. – Mode of access : [http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082\(2006\)_en.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/gect/ce_1082(2006)_en.pdf)
13. Spinaci G. The European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC): New Spaces and Contracts for European Integration? / G. Spinaci, G. Vara-Arribas // EIPASCOPE. – 2009. – № 2. – P. 5–13.

Зелинская Елена. Европейские группировки по территориальному сотрудничеству как новый оптимальный механизм межтерриториальной и трансграничной политики в Европе. В статье рассматриваются возможные институциональные стимулы, такие как «контрактualизация» сотрудничества между Европейской комиссией и ЕГТС. Анализируется деятельность Европейских группировок по территориальному сотрудничеству как нового динамического инструмента региональной политики и европейской интеграции, а также институционально-организационного инструмента управления межтерриториальным сотрудничеством. Определён европейский опыт реализации потенциальных проектов новой формы трансграничного сотрудничества – группировок по территориальному сотрудничеству, а также установлены преимущества участия приграничных регионов в такой форме межтерриториального трансграничного сотрудничества. Охарактеризованы оптимальные принципы и механизмы европейского территориального сотрудничества в рамках ЕГТС.

Ключевые слова: «контрактualизация», трансграничное сотрудничество, Европейские группировки по территориальному сотрудничеству, Регламент № 1082/2006 в отношении Европейских сообществ по территориальному сотрудничеству.

Zelinska Olena. European Grouping of Territorial Cooperation as a New Optimal Mechanism of Interterritorial and Cross-border Policy in Europe. This article considers possible institutional incentives such as the «contractualisation» of the cooperation between the European Commission and the EGTCs. The activity of European groupings of territorial cooperation as a new dynamic instrument of regional policy and European integration is analyzed. The European experience of potential projects realization of cross-border cooperation – groupings of territorial cooperation is outlined and identified the benefits of participation in border regions. The optimal mechanisms and principles of European territorial cooperation within are characterized.

Key words: «contractualisation», cross-border cooperation, European grouping for territorial cooperation, Regulation N 1082/2006 on a European grouping of territorial cooperation.

Стаття надійшла до редколегії
09.04.2013 р.